

Φύλλο Εργασίας - Τα Κλέφτικα Τραγούδια

ΕΝΑΣ ΑΪΤΟΣ ΠΕΡΗΦΑΝΟΣ

Το τραγούδι είναι αλληγορικό, υπονοεί τον κλέφτη, ο οποίος και τον χειμώνα δεν θέλει να αφήσει το αγώνα, αλλά παραμένει στα βουνά.

Ένας αϊτός περήφανος, ένας αϊτός λεβέντης
από την περηφάνεια του κι' από τη λεβεντιά του,
δεν πάει τα κατώμερα να καλοξεχειμάση,
μον' μένει απάνω στα βουνά, ψηλά στα κορφοβούνια.
Κι έρρηξε χιόνια 'ς τα βουνά και κρούσταλλα 'ς τους κάμπους,
εμάργωσαν τα νύχια του κι επέσαν τα φτερά του.
Κι' αγνάντιο βγήκε κ' έκατσε, σ' ένα ψηλό λιθάρι,
και με τον ήλιο μάλωνε και με τον ήλιο λέει.
"Ήλιε, για δε βαρείς κ' εδώ 'ς τούτη την αποσκιούρα,
να λειώσουνε τα κρούσταλλα, να λειώσουνε τα χιόνια,
να γίνη μια άνοιξη καλή, να γίνη καλοκαίρι,
να ζεσταθούν τα νύχια μου, να γιάνουν τα φτερά μου,
να ρθούνε τ' άλλα τα πουλιά και τ' άλλα μου τ' αδέρφια".

Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του αετού/κλέφτη;	
Ποιες ήταν οι δυσκολίες που αντιμετώπιζε;	
Τι μπορεί να συμβολίζει ο ήλιος;	
Τι συμβολίζει η άνοιξη και το καλοκαίρι.	
Ποια είναι τα άλλα πουλιά;	

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΤΟΥ ΣΤΑΘΑ

[Μετά την συμφωνία ανακωχής μεταξύ της Ρωσίας και της Τουρκίας (12 Αυγούστου 1807) ο ρωσικός στόλος που βρισκόταν στην Τένεδο αποχώρησε από το Αιγαίο και άφησε τους Έλληνες που είχαν πολεμήσει με τους Ρώσους, εκτεθειμένους στην εκδίκηση των Τούρκων. Ο Αλή πασάς έστειλε τότε κατά της Θεσσαλίας πολυάριθμο στρατό, που κατέστρεφε τη χώρα και έσφαζε τους χριστιανούς. Οι Αρματωλοί και Κλέφτες του Ολύμπου μετά την μάταια αντίσταση, υποχώρησαν και κατέφυγαν στην Σκιάθο. Εκεί, αφού ενώθηκαν μαζί τους και οπλαρχηγοί από τη υπόλοιπη Ελλάδα αποφάσισαν να εξακολουθήσουν τον αγώνα και έφτιαξαν μικρό καταδρομικό στόλο από 70 μικρά πλοία. Γενικό αρχηγό του μικρού αυτού στόλου όρισαν τον Σταθά, που είχε προηγουμένως υπηρετήσει στον ρωσικό στόλο, ενώ υπαρχηγό όρισαν τον Νικοτσάρα. Ο στόλος αυτός που είχε σαν ορμητήριο τη Σκιάθο, αφού χωρίστηκε σε επτά μοίρες, και σήκωσε ελληνική σημαία, χτυπούσε τα τουρκικά παράλια και τα πλοία και συγκρούονταν και με τα πολεμικά σκάφη των Τούρκων.
Το ακόλουθο δημοτικό τραγούδι περιγράφει μίαν τέτοια σύγκρουση του πλοίου του Σταθά με τούρκικη κορβέττα.]

Μαύρο καράβ' αρμένιζε στα μερη της Κασάντρας.
Μαύρα παννιά το σκέπαζαν και τ' ουρανού σημαία.
Κι' ομπρός κορβέττα μ' άλικη σημαία του προβγαίνει.
"Μάινα, φωνάζει, τα παννιά, ρήξε τοις γάμπιαις κάτου.
-Δεν τα μαϊνάρω τα παννιά κι' ουδέ τα ρήχνω κάτω.
Μη με θαρρείτε νιόνυφη, νύφη να προσκυνήσω;
Εγώ είμαι ο Γιάννης του Σταθά, γαμπρός του Μπουκουβάλα
Τράκο, λεβένταις, δώσετε, απίστους μη φοβάστε. "

Κ' οι Τούρκοι βόλτα έρρηξαν κ' εγύρισαν την πλώρη.
 Πρώτος ο Γιάννης πέταξε με το σπαθί στο χέρι.
 Σ' τα μπούνια τρέχουν αίματα, το πέλαο κοκκινίζει,
 κι' Αλλάχ! Αλλάχ! οι άπιστοι κράζοντας προσκυνούνε.

Φαίνεται από κάπου μέσα στο ποίημα ότι ο ήρωας έχει ξεχωριστή σωματική δύναμη;	
Οι καταστάσεις που αντιμετωπίζει είναι πραγματικές ή φανταστικές;	
Ποιους αψηφά ο ήρωας; Τι δείχνει αυτό;	
Διαβάστε τον 7 ^ο στίχο. Τι λέει ο ήρωας στους Τούρκους; Για ποιον λόγο;	
Τι είδους δύναμη φαίνεται να έχει ο ήρωας;	
Αν και ζει σε μια τουρκοκρατούμενη χώρα, ποια επιλογή κάνει ο ήρωας για τον τρόπο ζωής του;	

ΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ ΜΗΛΙΟΝΗ

Γύρω στο 1750

[Ο Χρήστος Μηλιόνης, οπλαρχηγός από τη Δωρίδα, μαζί με τον οπλαρχηγό του Βάλτου Μήτρο Τσεκούρα, μπήκε στην Άρτα και αφού απήγαγε τον Τούρκο δικαστή και δύο αγάδες, ζητούσε λύτρα για να το ένασλευθερώσει. Ο Τούρκος διοικητής τηλένασρτας εξοργίστηκε από την τολμηρή αυτή ενέργεια και ζήτησε από τον Έλληνα προεστό Μαυρομάτη και από τον φύλακα τηλένασριοχής Μουχτάρ Κλεισούρα να σκοτώσουν τον Μηλιόνη. Αυτοί ανέθεσαν το έργο στον Αλβανό Σουλεϊμάνη, ο οποίος επειδή ήταν αδελφοποιήτος του Μηλιόνη, μπορούσε να τον πλησιάσει χωρίς ο Μηλιόνης να τον υποψιαστεί. Αλλά όταν ο Σουλεϊμάνης, συνάντησε τον παλιό φίλο του στο χωριό Αλμυρό του Βάλτου και έφαγε μαζί του, θεώρησε άτιμο να τον δολοφονήσει προδοτικά και προτίμησε να του αποκαλύψει με ειλικρίνεια τον σκοπό τηλένασπροστολής του. Του πρότεινε μάλιστα να παραδοθεί με τη θέλησή του. Ο Μηλιόνης αρνήθηκε. Τότε μονομάχησαν και κατά μοιραία σύμπτωση σκοτώθηκαν και οι δύο. Ο Μηλιόνης έζησε στα μέσα του 18ου αιώνα όπένασυμπεραίνουμε από τη σωζόμενη σφραγίδα του που βρίσκεται στο μουσείο τηλένασιστορικής Εταιρείας Αθηνών και έχει χρονολογία 1744]

Τρία πουλάκια κάθονται στη ράχη 'ς'το λημέρι,
 τόένασ τηράει τον Αρμυρό, τ' άλλο κατά το Βάλτο,
 το τρίτο το καλύτερο μοιριολογάει και λέει,
 Κύριε μου, τι να γίνηκεν ο Χρήστος ο Μηλιόνης;
 Ουδέ στο Βάλτο φάνηκε, ουδέ στην Κρύα βρύση.
 Μάένασζιπαν πέρα πέρασε κι επήγε πρένασρην Άρτα,
 κι επήρε σκλάβο τον κατή μαζί με δύο αγάδες.
 Κι' ' μουσελίμης τ' 'κουσε, βαριά του κακοφάνη,
 Το Μαυρομάτη νέκραξε και το Μουχτάρ Κλεισούρα.
 «Εσένασαν θέλετε ψωμί, αν θέλετε πρωτάτα,
 το Χρήστο να σκοτώσετε, τον καπετάν Μηλιόνη.
 Τούτο προστάζει ο βασιλιάς και μόστειλε φερμάνι.»

Παρασκευή ξημέρωσε, ποτέ να μη είχε φέξη!
 Κι ο Σουλεϊμάνης στάλθηκε να πάγη να τον εύρη.
 'Σ'ον Αρμυρό τον έφτασε κι' 'ς φίλοι φιληθήκαν.
 Ολονυχτίς επίνανε όσο να ξημερώση.
 Και όταν έφεξε η αυγή πέρασαν στα λημέρια.
 Κι' ' Σουλεϊμάνης φώναξε του καπετάν Μηλιόνη,

«Χ»ήστο, σε θέλει ο βασιλιάς, σε θέλουν κ' 'ι αγάδες.
 -Όσο 'ν' ' Χρήστος ζωντανός Τούρκους δεν προσκυνάει.»
 »ε το τουφέκι τρέξανε ο ένένασα φάη τον άλλο.
 Φωτιάν εδώσαν στη φωτιά, κ' 'πεσαν εις τον τόπο.

Φαίνεται από κάπου μέσα στο ποίημα ότι ο ήρωας έχει ξεχωριστή σωματική δύναμη;	
Οι καταστάσεις που αντιμετωπίζει είναι πραγματικές ή φανταστικές;	
Για ποια αρετή που υπάρχει μεταξύ των ανθρώπων μιλάει το ποίημα;	
Ποιους αψηφά ο ήρωας; Τι δείχνει αυτό;	
Τι είδους δύναμη φαίνεται να έχει ο ήρωας;	
Αν και ζει σε μια τουρκοκρατούμενη χώρα, ποια επιλογή κάνει ο ήρωας για τον τρόπο ζωής του;	

ΤΗΣ ΔΕΣΠΩΣ

(25 Δεκεμβρίου 1803)

Το τραγούδι, όπως και εκείνο της Λένως Μπότσαρη, αναφέρεται σε μια από τις παρασπονδίες του Αλή Πασά σε βάρος των Σουλιωτών, το 1803. Κατά τη συμφωνία οι Σουλιώτες είχαν το δικαίωμα να φύγουν ένοπλοι για όποιο μέρος ήθελαν. Ένα μικρό απόσπασμα από 78 Σουλιώτες κατέφυγε στο χωριό Ριινιάσα (ανάμεσα στην Πρέβεζα και την Πάργα). Εκεί όμως στίφος Τουρκαλβανών, που τους έστειλε ο Αλή Πασάς, έκανε ξαφνική επιδρομή και άρχισε να σφάζει τους κατοίκους και τους πρόσφυγες. Η Δέσπω, γυναίκα του Γεωργάκη Μπότση, μαζί με τις κόρες, τις νύφες και τα εγγόνια της κλείστηκε στον πύργο του Δημουλά και αντιστάθηκε ηρωικά στους επιδρομείς.

Αχός βαρύς ακούεται, πολλά τουφέκια πέφτουν.
 Μήνα σε γάμο ρίχνονται, μήνα σε χαροκόπι;
 Ουδέ σε γάμο ρίχνονται, ουδέ σε χαροκόπι,
 η Δέσπω κάνει πόλεμο με νύφες και μ' 'γγόνια.
 Αρβανιτιά την πλάκωσε στου Δημουλά τον πύργο.
 «Γιώργαινα, ρίξε τ' 'ρματα, δεν είν' 'δώ το Σούλι.
 Εδώ είσαι σκλάβα του πασά, σκλάβα των Αρβανιτών.
 - Το Σούλι κι αν προσκύνησε, κι αν τούρκεψεν η Κιάφα,
 η Δέσπω αφέντες Λιάπηδες δεν έκανε, δεν κάνει»,
 Δαυλί στο χέρι νάρπαξε, κόρες και νύφες κράζει:
 «Σκλάβες Τούρκων μη ζήσομε, παιδιά μ', 'μαζί μου ελάτε».
 Και τα φυσέκια ανάψανε κι όλοι φωτιά γενήκαν.

Αχός: ήχος, κρότος.

χαροκόπι: γλέντι, διασκέδαση.

Λιάπηδες: Αλβανοί μωαμεθανοί.

Φαίνεται από κάπου μέσα στο ποίημα ότι η ηρωίδα έχει ξεχωριστή σωματική δύναμη;	
Οι καταστάσεις που αντιμετωπίζει είναι πραγματικές ή φανταστικές;	
Ποιους αψηφά η ηρωίδα; Τι δείχνει αυτό;	

Ποιοι/ες είναι οι συμπολεμιστές/τριες της ηρωίδα;	
Τι είδους δύναμη φαίνεται να έχει η ηρωίδα;	
Αν και ζει σε μια τουρκοκρατούμενη χώρα, ποια επιλογή κάνει η ηρωίδα για τον τρόπο ζωής της;	

Συμπεράσματα

Μπορείτε να συνθέσετε τις απαντήσεις στα παραπάνω ποιήματα, πολλές από τις οποίες είναι κοινές και να γράψετε ένα κείμενο στο οποίο να αναφέρονται τα χαρακτηριστικά των Κλεφτών, οι συνθήκες ζωής και οι δεσμοί που τους ένωναν, ο τρόπος που αγωνίζονταν και τέλος τα ιδανικά που εκπροσωπούσαν και πώς αυτά τα ιδανικά οδήγησαν στην Επανάσταση του 1821.